

වැලිවිට සරණංකර සඟරජ මාහිමියන් සැකසූ පැවිදි අධ්‍යාපනය සඳහා වූ විෂය නිර්දේශය

හසිත වාමීකර ගුණසිංහ

හැඳින්වීම

වර්තමාන ශාසනික පුනරුදයේ පුරෝගාමී උතුමන් වහන්සේ වශයෙන් සැලකෙන්නේ වැලිවිට සරණංකර සඟරජ මාහිමියන් ය. මහනුවර යුගයේ මැද භාගය පමණ වන විට අභාවයට ගොස් පැවති උපසම්පදා විනය කර්මය නැවත පිහිටුවීම සඳහා පුරෝගාමී දායකත්වය ලබාදුන් උන්වහන්සේ විසින් සිදු කරන ලද තවත් වැදගත් කටයුත්තක් වන්නේ පැවිදි අධ්‍යාපනය සඳහා විෂය නිර්දේශයක් සකස්කොට එය ක්‍රියාත්මක කිරීමයි. එකල පැවති ශාස්ත්‍ර පරිහානිය හමුවේ අභියෝග රැසක් ජයගනිමින් ශිල්ප ශාස්ත්‍ර හදාළ සරණංකර සාමනේරයන්ගේ වැදගත් ලක්ෂණයක් වූයේ තමන්වහන්සේ උගත් දෑ නිර්ලෝභීව අන් අයට ඉගැන්වීමට ද කටයුතු කිරීමයි. පැවිදි අධ්‍යාපනය සඳහා විධිමත් විෂය නිර්දේශයක් උන්වහන්සේ අතින් සකස් වන්නේ එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි. සියලුම ශිෂ්‍යයන්ට මූලික අධ්‍යාපනයක් ලබාදීමත්, දක්ෂ ශිෂ්‍යයන්ට වැඩිදුර අධ්‍යාපනය සඳහා ඉඩකඩ සලසා දී තිබීමත් මෙම විෂය නිර්දේශයේ ඇති විශේෂත්වයකි.

ක්‍රමවේදය

වැලිවිට සරණංකර සඟරජ මාහිමියන් විසින් පැවිදි අධ්‍යාපනය සඳහා සකස් කරන ලද විෂය නිර්දේශය පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීමේ දී පර්යේෂණ ක්‍රමවේදය වශයෙන් භාවිත කරන ලද්දේ සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය අධ්‍යයනය කිරීමයි. එහිදී සමකාලීනව රචිත සංඝරාජ සාධු වරියාව සහ සඟරජවත වැනි මහා සම්ප්‍රදායට අයත් ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය මෙන්ම වූල සම්ප්‍රදායට ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය ද භාවිත කරන ලදී.

සාකච්ඡාව

මහනුවර යුගයේ මැද භාගය පමණ වන විට උපසම්පදාව අභාවයට පත්වීමේ වක්‍ර ප්‍රතිඵලයක් වූයේ ශාස්ත්‍ර පරිහානියක් සිදුවීමයි. මෙවන් කාලසීමාවක පැවිදි බිමට පත් වැලිවිට සරණංකර සාමනේරයන් ගුරුවරුන් සහ පොත්පත සොයායමින් අභියෝගතා රැසක් මධ්‍යයේ ශිල්ප ශාස්ත්‍ර හදාළ බව සංඝරාජ සාධු වරියාව ආදී මූලාශ්‍රය සඳහන් කරයි. උන්වහන්සේ කුළ පැවති වැදගත් ලක්ෂණයක් වූයේ තමන්වහන්සේ උගත් දෑ නොසඟවා තවත් පිරිසකට ඉගැන්වීමට කටයුතු කිරීමයි. එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ පැවිදි අධ්‍යාපනය සඳහා විෂය නිර්දේශයක් උන්වහන්සේ අතින් සකස්කොට එය ක්‍රියාත්මක කරලීමයි. සියම් උපසම්පදාව ලක්දිව ස්ථාපිත වීමත්, සංඝරාජ පදවිය හිමිවීමත් හේතුවෙන් මෙම විෂය නිර්දේශය වඩාත් විධිමත් අන්දමින් දිවයින පුරා වැඩසිටි හික්ෂුන් අතර ව්‍යාප්ත කිරීමට සරණංකර සඟරජ මාහිමියන්ට හැකි වූ බව පෙනේ.

සංඝරාජ සාධු වරියාවේ මෙන්ම සරණංකර සඟරජ මාහිමියන් විසින් සම්පාදිත ලිපිලේඛනවලට අනුව පැවිදි අධ්‍යාපනය ආරම්භ වී ඇත්තේ අකුරු නොදත් අයට හෝචිය ඉගැන්වීමත්, අකුරු දත් අයට ඇණවුම් සකස්කඩය ඉගැන්වීමත් සමග ය. මෙහිදී වැල්ලේ හෝ වැලිපිල්ලේ බොහෝ සෙයින් අකුරු ලියවා අකුරු හඳුනාගැනීම මෙන්ම අකුරු හුරු කරවීම සිදු කර තිබේ. වැල්ලේ හෝචියේ අකුරු පමණක් නොව වාක්‍ය ලිවීමට ද දස්කම් දැක්වීම ඉක්මනින් පුස්කොළයේ අකුරු ලිවීමේ හැකියාව ඇතිකරගැනීම සඳහා පහසුවක් වන්නට ඇත.

මිලිගට සිදුවූයේ ශතක පොත් ඉගැන්වීම සහ ඒවා කියැවීමට මෙන්ම ලිවීමට හුරු කරවීමයි. පැවිදි දිවිය සඳහා වැදගත් කරුණු උගන්වා ඇත්තේ ඉන් අනතුරුව ය. ඒ යටතේ හෙරණ සිඛ, දින වරියාව, සතර සංවර සීලය, සේඛියා, සිල් වෙලාගන්නා සුකිස් යෝධයන්, සීලානිශංසය, කාමයෙහි ආදීනව, ධම්පියා සන්නය හා තේලකටාහ ගාථා සන්නය ඉගැන්වීම සිදුකොට ඇති බව පෙනීයන්නේ පැවිදි දිවියට මෙකී ග්‍රන්ථ පරිශීලනය අත්‍යවශ්‍ය වූ හෙයිනි. මීට අමතරව රාත්‍රී බණ ඇතුළු ධර්ම දේශනා කටයුතු සඳහා අවශ්‍ය පාලි කථා වස්තු, පාලි බෝධිවංසය, අත්තනගලු වංසය, අභිධානප්‍රදීපිකාව සහ අනාගත වංසය යන ග්‍රන්ථ පොදුවේ කියැවීමට ද සලස්වා තිබේ.

ඉන් අනතුරුව ව්‍යාකරණ, ධාතු පාඨ, නිසණ්ඩු, බාලාවතාරය, පද සාධනය, වරනැගිල්ල ආදිය උගන්වා සජ්ඣ විභක්තිය වැල්ලේ ලියවමින් හුරු කරවන ලද්දේ ඉගෙනීමට සමත්කම් දක්වන අයට පමණි. අභිනව ගාථා අෂ්ඨක ආදිය ප්‍රබන්ධ කිරීමට ද උගන්වා තිබේ.

ධුතාංග පිරීම පිළිබඳව ද සරණංකර සාමණේරයන්ගේ විශේෂ අවධානයක් යොමුව තිබූ බව පෙනීයන්නේ පාංශුකුලිකාංගය, පිණ්ඩපාතිකාංගය, සපදානවාරිකාංගය, පත්තපිණ්ඩිකාංගය, ඒකාසනිකාංගය සහ ආරණ්‍යකාංගය වැනි ධුත පිරීමට පිරිස යොමු කරවීම හේතුවෙනි.

වැලිවිට සරණංකර සඟරජ මාහිමියන්ගේ ‘සංඝරාජ කතිකාවත’ මගින් ද පැවිදි අධ්‍යාපනය පිළිබඳ විශේෂ අවධානයක් යොමුකර තිබේ. ඊට අනුව පැවිදි බිමට පත්වන සාමණේරයන් ග්‍රන්ථ විදර්ශනා ආදියේ අප්‍රමාදව හික්මවීමට උපාධ්‍යායන් වහන්සේ කටයුතු කළ යුතු ය. එහිදී ‘ඉගෙන ගත්ට පුළුවන් තැන්වලට වරනැගිලි දෙක උගන්වා නිසණ්ඩු ධාතු පාඨ බාලාවතාර වන පොත් කරවීමටත්, අනතුරුව බාලාවතාරය පාඩම් අස්වා වැල්ලේ ලියවා පද සිද්ධිය උගන්වා නාම හා ලිංගත්‍රය සජ්ඣ විභක්තිය දක්වා ඒක වචන හා බහු වචන ආදියෙන් උදාහරණ දක්වමින් ඉගැන්විය යුතු’ බව දක්වයි. අවසාන වශයෙන් පද සාධනය අස්වා රසවාහිනිය, ධම්පියා අටුවාව, පාලි බෝධිවංසය, අත්තනගලු වංසය, ධම්පියා සන්නය, තෙලකටාහ ගාථා සන්නය දක්වා එහි නිපුණත්වයක් තිබුණොත් පමණක් ඡන්දෝලංකාර ආදිය ද උගන්වා ග්‍රන්ථ ධුරයේ හික්මවිය යුතු බව සංඝරාජ කතිකාවතින් සඟරජ මාහිමියෝ නියම කරති. එසේ වුවත්, ඔවුන් විදර්ශනා ධුරයේ ද මොහොතක් හෝ හික්මවීමට වගබලා ගත යුතු බවට අවධාරණය කර තිබේ. ග්‍රන්ථ ධුරයේ වැඩි වශයෙන් නියැලීමට අපොහොසත් වන්නවුන්ට ඔවුන්ගේ ශක්ති ප්‍රමාණය අනුව කමටහන් උගන්වා විදර්ශනා ධුරයේ හික්මවිය යුතු බව සඟරජ මාහිමියන්ගේ අවවාදයයි.

වැලිවිට සරණංකර සඟරජ මාහිමියන් විසින් සකසා ක්‍රියාත්මක කරන ලද පැවිදි අධ්‍යාපනය සඳහා වූ විෂය නිර්දේශයේ ප්‍රතිඵල සාරාංශයක් වශයෙන් සංඝරාජ සාධු වරියාවේ සඳහන් වන්නේ සතර පද ගාථාවකින් ශබ්ද ශාස්ත්‍රානුකූලව අර්ථ දක්වමින් ධර්ම දේශනා කිරීමට අපොහොසත් වූ භික්ෂූන්, දම්සක් පැවතුම් සූත්‍රය, බ්‍රහ්මජාල සූත්‍රය ආදී සූත්‍රාදිය වර්ණනා කරමින් තුන්යම් රාත්‍රිය මුළුල්ලේ ධර්ම දේශනා පැවැත්වීමට හැකියාවක් ලබාගත් බවයි. එසේම ඡන්දස්, නිසංඤ්ච, ශබ්ද ශාස්ත්‍ර ආදිය උගත් භික්ෂූන් විසින් සූත්‍ර සන්න ගාථා අෂ්ඨක ධර්ම ප්‍රකරණ ආදිය අභිනවයෙන් ප්‍රබන්ධ කරන ලද බවත්, දික් සඟිය, මැදුම් සඟිය, අංගුත්තර සඟිය, අභිධර්මාර්ථ සංග්‍රහය සහ ධම්මසංගනී ප්‍රකරණය ආදී ග්‍රන්ථවලින් විසිතුරු ධර්ම දේශනා පැවැත්වීමට හැකියාව ඇති භික්ෂූන් ෫ සක් බිහිව සිටි බවත් වැඩිදුරටත් සඳහන් වේ.

සමාලෝචනය

වැලිවිට සරණංකර සඟරජ මාහිමියන් විසින් සකස් කරන ලද පැවිදි අධ්‍යාපනය සඳහා වූ විෂය නිර්දේශයේ ප්‍රධාන පදනම් දෙකක් හඳුනාගත හැකිය. ඉන් පළමුවැන්න නම් අකුරු ලියැවීම සහ කියැවීමට හුරු කරවීමයි. දෙවැන්න නම් වනපොත් කරවීමයි. මෙම ප්‍රධාන පදනම් ඇසුරෙන් ගොඩනැගී තිබූ පැවිදි අධ්‍යාපනය යටතේ සාමණේරවරුන්ගේ ධාරණ ශක්තිය වර්ධනය කරවීමත්, ධර්ම ශාස්ත්‍ර ඉදිරියටත් පවත්වාගෙන ඒමටත් හැකි වූ බව පෙනේ. අක්ෂර ශික්ෂාව හොඳින් හැදෑරූ ශිෂ්‍යයන් මිලඟට අවතීර්ණ වූයේ පුස්තකාල ලේඛන කාර්යයට ය. සෑම ශිෂ්‍යයකුටම මූලික අධ්‍යාපනය ලබාදීම මෙන්ම දක්ෂ ශිෂ්‍යයන්ට වැඩිදුර අධ්‍යාපනය සඳහා මෙම විෂය නිර්දේශය යටතේ ඉඩකඩ විවෘතව පැවතීම ද විශේෂත්වයකි. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් ස්වකීය නිර්මාණ කුසලතා ප්‍රකට කළ ශාස්ත්‍රඥයන් අගය කිරීමට රජවරුන් කටයුතු කළ බවට නිදසුන් ෫ සක් හමු වේ.

ප්‍රමුඛ පද : වැලිවිට සරණංකර සඟරජ මාහිමි, කන්ද උඩරට රාජධානිය, සියම් උපසම්පදාව, පැවිදි අධ්‍යාපනය, ලක්දිව ලේඛන කලාව

ආශ්‍රිත මූලාශ්‍රය

- කතිකාවත් සඟරා (2002), ජයතිලක, ඩී.බී. (සම්.), ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ.
- ඤාණවිමල හිමි, කිරිඇල්ලේ (2001), සපරගමුවේ පැරණි ලියවිලි, මානව හිතවාදී ලේඛන පර්ෂදය, නුගේගොඩ.
- බම්බා විහාර පුණ්‍යපත්‍ර සන්දේශය (2015), විමලනිස්ස හිමි, වේදිනිගම හා බණ්ඩාර, ආර්.ඩබ්. ප්‍රියදර්ශන (සංස්.), වැල්ලව පන්සල, මහනුවර.
- මූලගිරි මහා විහාර වංශය (2002), සුමනචෝති හිමි, පල්ලන්තර ශ්‍රී (සංස්.), මූලගිරි සංඝ සභාව, මුල්කිරිගල.
- සංඝරාජ සාධු වරියාව (1997), විමලවංස හිමි, අකුරටියේ සහ සෙනෙවිරත්න, නාගොඩ ආර්යදාස (සංස්.), සමයවර්ධන ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ.
- හරංකතවේ බුද්ධරක්ඛිත ස්වාමීන්ගේ පිං පොත (2012), බණ්ඩාර, ආර්.ඩබ්. ප්‍රියදර්ශන (සංස්.), අම්බරේගොඩ ශ්‍රී බෝධිරාජාරාම ප්‍රකාශන, හෙම්මානගම.